

Pro Espoonjoki ry, hallitus**3.3.2023****Espoon kaupunkisuunnittelukeskus****YLEISKAAVAN 2060 TAVOITEASETTELU**

1. Tarkasteltava alue, skenaariot

Pro Espoonjoki ry:n ”toiminta-alueena” on Espoonjoen valuma-alue, joka sijaitsee Espoossa neljällä suuralueella: Leppävaaran, Pohjois-Espoon, Vanha-Espoon ja Kauklahten alueilla. Tarkastelemme yleiskaavan tavoitteita kokonaisuutena, ja kuten yhdistyksemme säännöissä on todettu, painotamme luonto-, virkistys- ja kulttuuriarvoja, asukkaiden viihtyvyyttä ja jokapäiväistä elämää ajatellen.

Espoon kasvu tulee olemaan joka tapauksessa merkittävää, ei välttämättä nykyisellä tasolla. Kaikki kaavoitukseen vaikuttavat tekijät eivät välttämättä seuraa suoraan asukasmäärän kehitystä, kuten esim. liikennetarve, ja liikennöintitavat voivat myös muuttua. Asukkaiden erilaisten palveluiden tarpeet kasvavat oletettavasti asukasmäärän mukaisesti.

Kuten jo POKE-ehdotuksessa oli todettu, Espoossa keskeinen Espoonjokilaakso muodostaa kaavaa laadittaessa erityisesti huomioitavan luonto-, virkistys- ja kulttuurialueen. Alue on luonnoltaan monipuolinen ja sisältää jo ls-alueita, ja ne ja vesistöön liittyvät muut viheralueet ovat jo nyt kymmenientuhansien asukkaiden pääasiallinen ulkoilu- ja virkistysalue. Alue on myös keskeinen osa Espoon identiteettiä, alkaen historiasta ja Isoa Tarinaa. Espoonjokilaaksoa tarkasteltaessa yhtenä keskeisenä näkökulmana tulee olla myös vesistön ekologia – pintavesien laatu. Myös EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin (VPD) tavoitteena on pintavesien laadun nostaminen vähintään tyydyttävälle tasolle jo v 2027. Vesistön koko pituus ja valuma-alue lähteiltä merelle muodostaa kokonaisuuden, jonka luontoarvot ja virkistyskäyttö on kaavassa turvattava joen koko pituudelta, yhtenä keinona rakentamatta jätettävä suojavyöhyke 30-50 m rannoilta, missä ei vielä rakennuskantaa ole.

Vastaavasti tulee kaavoituksessa käsitellä Espoon toista suurta valuma-aluekokonaisuutta, Mankinjoen vesistöä.

Espoon kasvusta ei selvitä ilman voimakasta rakentamista. Jo rakennettujen ympäristöjen tiivistämisen tulee olla merkittävä osa ratkaisua, jolloin pääosin voidaan edelleen tukeutua nykyiseen liikenneverkostoon ja julkisen liikenteen palvelutason parantamiseen.

Ilmastotavoitteisiin on merkittävä vaikutus ainakin kahdella tekijällä: liikenteellä – sähköistäminen, joka kasvaa myös yksityisellä puolella, ja hiilinielujen, Esboossa pääosin metsien säilyttämisellä. Rakentamista tulee siis kohdentaa jo ennestään rakennettuun ympäristöön tai ns joutomaahan, joka tällä hetkellä ei ole metsää, vaan jotain muuta. Rakennettavilla alueilla tulee aina myös huolehtia puuston säilyttämisestä. Metsän vähenemistä ei voi kompensoida jonkun toisen metsäalueen suojelemisella, koska se ei metsän kokonaismäärää kasvata – vähintään voi sitten asemakaavoissa jo vaatia rakennettavilla tonteilla puuston säilyttämistä ja istutuksia.

2. Alueiden ilme ja asuminen

Espoon kaupunkiympäristö on hyvin monimuotoista, ja on syytä sellaisena kehitystä jatkaa. On myös tärkeää, että suunnittelussa jo yleiskaavatasolla varaudutaan suuralue- ja kaupunginosakohtaisiin palvelutarpeisiin (koulut, terveyspalvelut ym), koska lapsille ja vanhentuvalle aikuisväestöllekin lähipalvelut, jotka ovat saavutettavissa kohtuullisen matkan päässä ilman julkista liikennettäkin, ovat tärkeitä ja vaikuttavat siten myös päästöihin.

3. Liikennejärjestelmä

Pitkäjärven ja Bodomjärven alue ja niistä pohjoiseen

Lisäasutus keskittyyne olemassa olevien liikenneväylien varteen (jo nykyisessäkin POKE-ehdotuksessa) ja tärkeimmät liikennesuunnat ja -väylät lienevät edelleen Vihdintie ja Kehä III. Lähinnä oleva ratayhteys on kehärata (Huopalahti-Lentoasema), jolle tulisi olla yhteysvaraus. Sen sijaan Pitkäjärven ylittävä sillan tarve on vähäinen ja pilaisi arvokasta luontoaluetta.

Vanha-Espoon ja Kaukalahden alue

Kokonaisuutena alue on valtaosin rataliikenteen palvelun piirissä. Kaupunkirata on tärkeä parannus palvelulle.

Verkostoa täydentävät bussiyhteydet rautatieasemien lähialueiden ulkopuolelle sekä tärkeinä tekijöinä poikittaisyhteydet Läsiväylälle ja samalla metron varteen. Kauklahti-Kivenlahti-pikaraitiotie on jo kaavailtu, vastaava yhteys tarvitaan myös Espoon keskuksesta etelään Matinkylään. Jälkimmäistä parannettaessa on pyrittävä mahdollisimman hyvin säilyttämään Keskuspuiston ja suunnitellun väylän yhtenäistä luontoaluetta, myös tunneliratkaisu. Tunneli- tai riistakansiratkaisu olisi toteutettavissa Kehä III:a nelikaistaiseksi muutettaessa Kaukalahdenväylälle saakka Näkinmetsän ja Blominmäen kohdalla, jolloin saataisiin luonteva ja hyvin tärkeä jatke ekologiselle yhteydelle keskuspuistosta pohjoisille metsäalueille. Kun Kehä III:n mäkeä tällä kohdalla aikoinaan laskettiin, perusteluna käytettiin mm liikenteen taloudellisuuden paranemista, kun rekkojen ei tarvitse kiivetä turhan korkealle – sama perustelu on edelleen pätevä.

Suunniteltu ”tunnin juna” on todettu kannattavuudeltaan huonoksi ja pirstoisi – tunneleista huolimatta – pahasti suurta yhtenäistä metsäaluetta, ei kaavaan.

Tulevaisuudessa on odotettavissa automaattitakseja, itse ohjautuvia autoja yms. Tämä ei ehkä kuitenkaan ole vain yleiskaava-asia, vaan yleisen liikennenympäristön suunnitteluun liittyvä. Ehkä turvallinen liikenne vaatii lisätilaa, jossa eri liikennemuodot erotetaan toisistaan – kuten nykyiset kevyen liikenteen väylät Espoossa hieman erillään ajoväylistä, hyvä ja turvallisuutta lisäävä ratkaisu. Monessa yrityksessä mietitään jo nyt, miten kuljetusrobotit voisivat yrityksen palveluja tehostaa – ja se voi vaikuttaa pitkälle, yleiskaavaan 2060 .

Korona-aikana etätyö on vähentänyt liikennettä, ja tämä vaikuttaa pitkään. Pendelöinnin väheneminen on todennäköisesti pysyvä trendi, joka on otettava huomioon tieliikenteen kehittämistarpeita arvioitaessa.

4. Keskusverkko ja keskusta-alueet

Vanha-Espoon suuralue

Vanha-Espoon alueen keskusta-alue on Espoon keskus ja sitä on sellaisenaan kehitettävä, ensiksikin kunnan hallinnon ja virastojen tärkeimpänä

sijaintipaikkana. Alueella tulee olla kaikki kunnalliset asiointipalvelut sekä paikallisesti tarvittavat terveyst-, koulutus-, liikunta- ja vastaavat palvelut ja asianmukaiset liikenneyhteydet muualta Espoosta. Kulttuuripalvelut ovat Espoossa nyt vahvasti keskittyneet Tapiolaan, ja Espoon keskuksen roolia voisi tällä saralla kasvattaa. Kaupallisten palvelujen osalta keskustassa ja sen lähiympäristössä on paljon tarjontaa, päivittäistavarakauppoja ja myös merkittäviä ja isoja muiden alojen palveluita tarjoavia yrityksiä.

Vanha-Espoon suuralueella tarvitaan vähintään päivittäistavarakaupan palveluita sen muissakin isommissa asutuskeskitymissä, samoin luonnollisesti päiväkoteja, kouluja ja vastaavia palveluita.

Espoon keskuksen alueelle jo Kirkkojärven puiston asemakaavassa oleva varaus palautettavalle Kirkkojärvelle on sijoitettava myös yleiskaavaan, keskuksen yleisilmettä, viihtyisyyttä ja jokivesistön vedenlaatua oleellisesti parantavana tekijänä.

Kaukalahden suuralue

Kaukalahden suuralueen asutus on vahvasti keskittynyt Kauklahteen. Alueella on kouluja, mutta kunnallisen terveydenhoidon palvelut puuttuvat kokonaan. Asukasmäärän kasvun takia tulee jo yleiskaavaan sijoittaa koulujen ja terveydenhoidon vaatimat aluevaraukset. Alueen asukasmäärän kasvu tapahtuneen edelleen pääasiassa Kaukalahdessa, mikä edellyttää myös muita julkisia tiloja asukas- ja kulttuuritoimintaan ym.

Keskustan alueella tulee varautua päivittäiskaupan, erikoisliikkeiden ja palveluliiketoimintaan sopivien tilojen tarpeeseen.

5. Virkistysverkosto ja luonnon monimuotoisuus

Vanha-Espoon ja Kaukalahden suuralueilla pohjoisosassa on merkittävän suuria metsäalueita, jotka osittain alkavat jo heti Kehä III:n pohjoispuolelta, sekä eteläpuolella Keskuspuiston itäiset ja läntiset osat, kummassakin myös pienehkö luonnonsuojelualue. Metsäalueet tarjoavat mahdollisuuksia liikkumiseen, ulkoiluun ja virkistäytymiseen aidossa, isoksi metsäksi koettavassa ympäristössä. Ne ovat tulevaisuudessakin tärkeitä ja säilytettäviä alueita, paikoin ainutlaatuisen

luontonsa ja elimistönsä takia, koko Espoolle ja luonnon monimuotoisuuden säilymiselle. Ekosysteemejä elvyttävä luontoalueiden hoito on tärkeää kaupungin ympäristömyönteisen julkisuuskuvan ja kirjattujen politiikkatavoitteiden kannalta.

Mikäli nykyisissä yleiskaavoissa viheralueeksi merkitty alue aiotaan kaavoittaa rakennus- tai muuhun käyttöön, syy tulee olla erittäin vahvasti perusteltu ja alueesta on oltava tai tulee tehdä riittävät luontokartoitukset, joissa arvioidaan sen merkitys luonnon monimuotoisuuden, viheryhteyksien säilymisen ja harvinaisten, suojeltavien tai rauhoitettujen lajien kannalta.

Vanha-Espoo

Vanha-Espoon suuralueen pohjoisosassa on Nuuksion kansallispuisto, siihen kuuluva Matalajärvi sekä useita pienempiä luonnonsuojelualueita ja virkistysalueita. Lähimmäksi kaupunkilaisia luonto tulee kuitenkin aivan keskusta-alueen läpi virtaavan Espoonjoen rannoilla ja lähialueilla.

Kauklahti

Alueella on muutama luonnonsuojelualue Espoonkartanon alueella sekä paikallisesti tärkeitä lähimetsäalueita, mm. Näkinmetsä ja Musslaxberget. Espoonjoki ympäröineen on Kauklahten kyläympäristön leimaa antava piirre.

Espoonjoen valuma-alue

Espoonjoen valuma-alue ulottuu Vantaalta ja Espoon pohjoisrajoilta Leppävaaran, Pohjois-Espoon, Vanha-Espoon ja Kauklahten suuralueille. Alueella on Matalajärven lisäksi useita luonnonsuojelualueita pitkin jokivarsia, Bodomilta virtaavan Glomsinjoen varressa, Pitkäjärven rannalla, Träskändassa, Glimsinjoen rannoilla Träskändasta Bemböleen ja vielä jokisuistossa Espoonlahden pohjukassa. Joki on kuitenkin kokonaisuus, jonka rannat tulisi säilyttää mahdollisuuksien mukaan luonnontilaisina tai viheralueina sekä maisemallisista ja kulttuurihistoriallisista syistä että luonnon monimuotoisuuden säilymiseksi. Espoon keskuksen alueella tuomiokirkon luona joki on määritelty myös RKY-alueeksi.

Vaikka kaavassa ei määritellä vesistöjen tilaa, on rakennusalueita suunniteltaessa otettava huomioon vaikutus vesistön tilaan mm riittäväillä hulevesiratkaisuilla mahdollisine puhdistusaltaineen ja muilla tavoin vesistön kuormitusta

vähentämällä, jotta toivottavasti saavutettavalla vesistön nykyisen huonon tilanteen parantamisen tulokset jäävät pysyviksi.

Virkistyskäytön parantamisessa ja verkostonkehittämisessä joen varrella on tärkeää saada koko jokivarteen kohtuullinen ulkoilutieyhteys. Verkostoon voi sisältyä myös luontopolkuja, sananmukaisesti polkuja, jotka metsässä ovat päälystämättömiä ja valaisemattomia. Pyöräily- ja latureitit – tai jokapäiväiset kulkureitit ovat siten eri asia. Jokivarren ulkoilureitti tulisi ulottua Esboånlahden alueella rantaraittiin saakka.

(Otsikko Esboån kaupungin sivuilta: Meidän Esbo 20X0: Tulevaisuuden Kauklahti on kulttuurihistoriaa, luontoreittejä ja kylähenkeä tarjoava lähimatkakohde on hyvä tavoite pitkän tähtäimen kaavasunnittelulle koko Esboossa)

6. Työpaikka-alueet

Merkittävä osa tulevaisuuden työpaikoista Esboossa on todennäköisesti lähellä nykyistä työpaikkarakennetta: kunnallisia (mm koulutus ja terveydenhoito), kaupallisia, liikenteen, rakentamisen, huollon ja infrastruktuurin hoitamisen aloilla. Suuria teollisuuslaitoksia tuskin syntyy minnekään suuriin kaupunkeihin, mutta tietotyön keskittymiä kylläkin, joksi voi kutsua myös koulutusalan toimintaa. Esboossa ei ole ns savupiipputeollisuutta ollut pitkään aikaan, sen sijaan pienimuotoisempaa, monesti korkeaa ammattitaitoa vaativaa työtä, jonka osuus tulevaisuudessa luultavasti ja toivottavasti kasvaa.

Esboossa on hyvät mahdollisuudet luoda myös työpaikkaympäristöjä, joita olemme tottuneet näkemään vaikkapa Piilaakson huippuyritysten ympärillä. Mutta kuinka suuri osa työstä tehdään 20x0 kotona tai erillisissä työtiloissa, jotka voivat olla aivan muualla kuin työnantajan tiloissa...

Pro Esboånjoki ry

Erkki Lindell, puheenjohtaja

erkki.lindell@kolumbus.fi

044 9940224

Oivi Salohonka, sihteeri

oivi.salohonka@kolumbus.fi